

Posudek oponenta na diplomovou práci

František Peleška: „Právo na život a trest smrti“

Diplomová práce vypracovaná Františkem Peleškou má rozsah 115 stran. Z tohoto hlediska překračuje požadavky kladené na diplomové práce. Opomenut není bohatý seznam použité literatury, v textu jsou řádně uváděny odkazy na zdroje informací. Předložená diplomová práce má všechny vnější znaky, které by podobné dílo mělo mít. Zvláště je třeba ocenit autorovu práci také se zahraničními zdroji informací, stejně jako analýzu právních předpisů dotýkajících se zpracovávaného tématu.

K práci mám jednu větší výhradu, která však nic nemění na vysokém hodnocení práce a měla by spíše posloužit jako inspirace pro případ další práce nad předloženým dílem. Práci by prospěla, třeba ne příliš rozsáhlá, část (kapitola) obecného charakteru, která by měla zaměřeni právně-filozofické či kriminologicko-penologické. Tam by měla být obsažena úvaha o důvodech hovořících pro přijatelnost/nepřijatelnost absolutního trestu, jeho preventivní účinek apod. Tyto otázky jsou dílčím způsobem řešeny v různých částech práce, ale určitý obecný úvod do této problematiky by byl nejenom užitečný, ale i poučný a zajímavý.

V této souvislosti velmi silně vyniká citace T. G. Masaryka k této otázce na straně 19. Problémem toho, že některé zločiny mají takový charakter, že se každý jiný trest, než trest absolutní, zdá být v nějaké míře nevyhovující, by bylo vhodné se zabývat a, bylo-li by to možné, i se s ním vypořádat. Tento psychologický moment působení trestu smrti je nutné brát v úvahu a pracovat s ním, zvláště má-li být úspěšně pracováno na přesvědčení, že trest smrti není žádoucí a jiné formy potrestání přinášejí srovnatelný výsledek. Určitá „popularita“ trestu smrti nakonec může být dána i jeho „srozumitelností“, na rozdíl třeba od trestu doživotního odnětí svobody a jeho působení na odsouzeného.

Dobré by také bylo znát argumenty, proč je odnětí života ve výjimečných případech nepřijatelné. Problém možných justičních omylů je samozřejmě v práci vysvětlen, zmíněny by mohly být souvislosti, jakými jsou např. případy odmítnutí obnovy procesu soudem, protože by hrozilo odhalení chyby v původním řízení, nebo např. zničení důkazního materiálu kriminalistickou laboratoří v okamžiku, kdy hrozilo odhalení, že v původní analýze došlo k chybě. Podobné případy jsou zdokumentovány a čtenáři práce by přiblížily tlak, který nezvratitelnost trestu smrti vyvolává nejenom na obviněného/odsouzeného, ale i na celou vyšetřovací/soudní soustavu a její činitele.

Z ostatních připomínek bych rád uvedl následující. V jednotlivých obdobích československého vývoje by bylo zajímavé znát souhrny odsouzení/poprav/omilostnění/odhalených procesních chyb, jako je tomu na straně 19. Pomohlo by nám to poznat nejenom „postoj“ justice, ale i společnosti k trestu smrti v dané době.

Pokud se jedná na str. 28 uvedené hodnocení, že retribuční soudnictví mělo být nástrojem k získání politické moci, mělo by toto tvrzení být vysvětleno, případně upraveno, protože, jak je ostatně uvedeno již dříve, retribuční sloužily k potrestání zločinů způsobených během války a okupace na našem území.

Na straně 47 chybí mezi okolnostmi vylučujícími protiprávnost zcela otázky smrti osoby v průběhu léčby, výzkumu, ale třeba i sportu. Nakonec i oprávněné použití zbraně by zasloužilo větší zmínku, možná v obecné části, protože zajímavou otázkou by mohl být právní podklad pro případ smrti způsobené vojákem nepříteli v průběhu válečných operací.

Ve výčtu trestných činů uvedených na straně 50 by zřejmě neměl chybět trestný čin těžké újmy na zdraví s následkem smrti, zejména § 222 a 224 trestního zákona.

Na straně 65 je v souvislosti s popisem situace v Japonsku uveden zajímavý moment spočívající v odvolávání se politiků na vůli lidu trest smrti zachovat, kdy jeho zrušení by

kolidovalo s principy demokracie. Tento moment by mohl být částí obecné úvahy, na kterou odkazují v úvodu.

Pokud se jedná o hodnocení příčin podpory trestu smrti v USA, nejsem si jist, zda uvedené důvody jsou rozhodující. Navzdory různým reáliím a zkušenostem, je podpora trestu smrti u nás prakticky stejná jako v USA, a přitom masové/sériové vraždy (naštěstí) téměř neznáme, tím méně teroristické útoky. I tento problém má obecnější charakter a měl by být zpracován v obecnější části.

V shrnutí na straně 84 by pro dokreslení mohlo být uvedeno, že v posledních třech letech došlo v USA k téměř plošnému ověřování procesů s uloženým trestem smrti a ve více než stovce z nich byla zjištěna pochybení takového charakteru, že v těchto případech mohlo dojít k odsouzení nevinné osoby.

Celkově práce splňuje požadavky kladené na diplomové práce, je zpracována nadprůměrně a některé připomínky k obsahu nemají vliv na její úroveň. Práce je zcela rozhodně způsobilá k obhajobě.

V rámci obhajoby by autor mohl *v obecné rovině* věnovat prostor otázce právního rámce případu, kdy např. pacient zemře během operace. Mohl by také *velmi krátce* nastínit filozoficko-teoretické argumenty hovořící pro nepřípustnost trestu smrti (nemám na mysli otázky možného justičního omylu, ale argumenty pro nepřijatelnost trestu smrti i v tom hypotetickém případě čistě kriminálního a závažného činu, kdy by byl justiční omyl vyloučen, stejně jako případné zneužití veřejné moci).

Připravil: JUDr. Jan Kudrna, Ph.D.

Praha, 15. března 2009.